

A 1516/medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 10-00252-1

Udvalgsforslag om nordisk pant- og retursystem

1. Udvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer,

at pålægge de nationale pantsystemer og administrative organer i samarbejde med branchen at finde en nordisk løsning indenfor tre år, som indebærer, at pant kan leveres over grænserne og at pant-automaterne indstilles til dette formål

at pålægge pant på de nordiske producenters emballage, som går til *taxfree* salg på færger og i nabolande som Tyskland og Estland

at der på sigt og i samarbejde med branchen arbejdes for en bred europæisk løsning som kan bidrage til effektivt genbrug og genanvendelse af drikkevareemballage i hele regionen

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at bidrage til en samordning af de nordiske pantsystemer, således at man i hvilken som helst pantautomat i Norden kan aflevere alle nordiske flasker og dåser

2. Baggrund

Spørgsmålet om et fælles pantsystem på drikkevareemballage i de nordiske lande (metaldåser og PET-flasker) er taget op af Ministerrådets Grænsehindringsforum. Grænsehindringsforummet bestilte derfor en udredning om nordisk pant af Jan Rehnberg, tidligere direktør for Returpack Svenska AB.

Udredningens opgave har været at gennemføre et studie over, hvilke forudsætninger, der er for at etablere et nærmere nordisk samarbejde om pant på drikkevareemballage i Norden. Forholdene til Tyskland og Estland skulle også beskrives samt problemerne med *taxfree*-dåser.

Rehnberg har haft referencegrupper blandt de berørte nordiske involverede fra henholdsvis erhvervslivet og myndighederne. Desuden har et udkast til den endelige rapport været sendt i skriftlig høring til en række organisationer og interessenter i de nordiske lande. De vigtigste konklusioner i rapporten er:

I dag findes der i de nordiske lande ca. 1 milliard aluminiumsdåser, der ikke omfattes af pantsystemet. Et tættere samarbejde kunne medvirke til en aflastning af miljøet og give større forbrugertilfredshed.

Der gennemgås fire forskellige løsningsmuligheder:

1. Opbygning af et nordisk pantsystem
2. Etablering af et "*Nordisk Clearing House*"
3. Samarbejdsformer mellem de nordiske pantsystemer
4. Bilaterale aftaler land for land.

Efter gennemgangen og diskussion med referencegrupperne konkluderer Rehnberg, at det i øjeblikket ikke findes støtte til et nyt fælles nordisk pantsystem eller andre samarbejdsformer, som indebærer at forbrugerne kan få pant for emballagen i alle de nordiske pantsystemer.

Rehnbergs opdrag var at finde frem til en anbefaling, som alle kunne være enige om. Rekommandationen fra Rehnberg bliver herefter, at de nordiske lande "*bør træffe bilaterale aftaler med de respektive nabolande (model 4)*", hvor størstedelen af grænsehandelen findes. Det foreslås, at evaluere ordningen efter to til tre års forløb, og hvis det viser sig, at ordningen ikke er i stand til at indsamle tilstrækkeligt mange dåser (eks. 80 procent) kan man overveje at gå videre med de øvrige mere ambitiøse samarbejdsformer (model 1-3). Der bør desuden gennemføres yderligere tekniske og samfundsøkonomiske studier parallelt med den foreslåede bilaterale ordning.

Grænsehindringsforummet besluttede på sit møde den 1. juni 2010 ikke selv at drive sagen videre, men derimod at overlevere den til Nordisk Ministerråd for Miljø samt til Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg, Næringsudvalg samt Medborger- og Forbrugerudvalg.

Nordisk Ministerråds Embedsmandskomité drøftede udredningen på et møde den 1. september 2010 og tilsluttede sig pantanalysens konklusioner. Komiteen kom samtidigt frem til, at eftersom anbefalingen var at gå videre med bilaterale aftaler, lå det udenfor det officielle nordiske samarbejdes ressort.

Kommentarer

Ifølge rapporten er de nordiske pantsystemer meget effektive i forhold til andre lande og andre former for indsamling. Systemerne er designet til at dække behovet i de enkelte lande og systemerne er ikke kompatible. Derudover dækker systemerne ikke salg af *taxfree* drikkevarer på færger mellem de nordiske lande. En anden svaghed er, at emballage importeret fra nabolande som Estland og Tyskland ikke er dækket af systemerne. På sigt er det ønskelig, at alle de nordiske systemer udvikles til at dække disse mangler.

Spørgsmålet er, om de ovennævnte problemer kan løses på en effektiv måde indenfor nuværende systemer, eller om det vil være mere effektivt at adressere disse mangler indenfor et harmoniseret nordisk pantsystem. I rapporten foreslås det, at man i første omgang sigter på at udvikle bilaterale aftaler for at finde løsninger. Videre, at hvis det ikke giver det ønskede resultat, at man prøver nogle andre samarbejdsformer.

Nordisk Råd

A 1516/medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 10-00252-1

Ifølge rapporten vil det være betydelige omkostninger forbundet med at udvikle et fællessystem eller samordne de forskellige nordiske systemer. En harmoniseringsproces vil involvere mange og være tidskrævende. Gevinsten vil være bedre kundebetjening og en højere grad af genbrug, som vil give miljøgevinst. Det foreligger ikke en *cost-benefit*-analyse af en eventuel udvikling af et fællesnordisk system.

Nordisk Råd

A 1516/medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 10-00252-1

Bryggeribranchen udtrykker i rapporten stærk tvivl om nytten af et fælles pantsystem, da man frygter, at blive pålagt omkostninger for omprogrammering af maskiner osv. De mener desuden, at der bør initieres en grundig analyse af omkostninger og gevinster ved et fælles pantsystem, på kort og på lang sigt.

Historisk set er ingen pantsystemer indført som en frivillig ordning mellem producenterne, eller som resultat af markeds kræfter. I dag er pantsystemerne imidlertid en velfungerende økonomisk forretning, bl.a. fordi et betydeligt beløb af den indbetalte pant aldrig betales tilbage til forbrugeren.

Referencegruppen har forskellige interesser i sagen, og er derfor splittet i opbakningen til et politisk ønske om et fællesnordisk system. Naturvårdsverket (SV), Jordbruksverket (SV), Miljødepartementet (NO) og Palpa (FIN) er alle positive overfor en fællesnordisk løsning. Miljøstyrelsen i Danmark ser derimod ikke fordele ved en nordisk ordning.

Slutteligt noteres det, at pant på drikkevareemballage også er på EU-Kommissionens dagsorden. Kommissionen er ved at igangsætte en udredning, som sigter på at belyse forudsætningen for et europæisk retursystem med fokus på metalemballage.

3. Høring

Sagen blev oprindeligt initieret af Miljø- og Naturresurseudvalget og Næringsudvalget. Næringsudvalget og Miljø- og Naturresurseudvalget havde inviteret en række gæster med særlige interesser i pant- og returområdet, som redegjorde for hver deres syn på sagen på april mødet 2009.

På dette møde påpegede *Knud Loftlund*, Dansk Bryggeriforening, nogle af forskellene i landene, bl.a. at producenter/forbrugere efterspørger forskellig emballage, der er forskelle i, hvad genbrugssystemerne indeholder, (hvilke produkter er med i systemet), omkostningerne til detailhandelen, og for detailhandelen, indsamlingsomkostninger er meget forskellige pga. geografiske forskelle, forskelle i valuta, skat på emballage, moms, og forskelle i krav til registrering og emballagemærkning. *Loftlund* var inde på, at de eksisterende systemer er designede til at opfylde de krav og behov som landene hver især har, og at det vil betyde store omkostninger at omlægge de eksisterende systemer/maskiner, uden at man har nogen garanti for at det bliver bedre.

Pär Bygdeson fra Svensk Livsmedelshandlareförbundet forklarede, at de er en af tre ejere af svenske Returpack, de to andre er Sveriges Bryggerier og Svensk Dagligvaruhandel. Målet i Sverige er at 90 procent af al emballage skal genbruges, og tallene viser, at for to af de tre slags emballage (dåser og PET-flasker over 1 liter) er raten oppe på 91 procent; for den sidste som er plastflasker under 1 liter, er andelen oppe på 73 procent. Hans mening var, at det som var afgørende for om folk genbrugte, var ikke panten, men holdninger. Kjell Olav Maldum fra Norsk Resirk fortalte om hvordan systemet virker i Norge, og også her er genbrugsprocenten høj.

Ole Stavard, medlem af Grænsehinderforum, indledte diskussionen med at fortælle om arbejdet i Grænsehinderforum. Han sagde, at det var en lang proces, men at de tekniske muligheder er til stede, og at det handler om vilje til at gå videre med sagen. Det var måske i mindre grad et problem

internt i Norden, men i højere grad mellem de nordiske lande og grænse-landene. (Tyskland – Danmark, Finland – Estland m.v.)

I den efterfølgende diskussion blev der påvist fra branchens side, at der på nuværende tidspunkt bliver genbrugt 80-90 procent av emballagen, og at omkostningerne ved at indhente de sidste 10-20 procent er uforholdsvi- sige høje. Dette mente de øvrige deltagere ikke var grund til bare at afskri- ve forsøget på at forbedre situationen.

Udvalgene konkluderede, at man ville afvente den kommende udredning fra Grænsehindringsforummet.

Rehnberg præsenterede derfor sine foreløbige resultater for udvalgene på et fællesmøde den 27. januar 2010. Ifølge Jan Rehnberg er der ca. 1 mil- liard dåser, som ikke bliver genanvendt i Norden. (Inkl. grænsehandel Danmark-Tyskland, Sverige-Tyskland og Estland-Finland). Dette medfører ca 12.000 tons aluminium, og hvis man genanvender en aluminiumsdåse sparer man ca. 95 procent af energien sammenlignet med at producere en ny dåse.

Rehnberg påpegede de forudsætninger, som må være til stede for at man kan få en fælles nordisk pantløsning. Disse er:

- fælles materialespecifikationer for metaldåser og plastikflasker som til- sluttes pantsystemerne i Norden
- fælles tilslutnings- og registreringskrav til de nordiske pantsystemer
- nationale unikke EAN-koder. Alle nordiske koder inkl. eksporten til Tyskland og Estland skal registreres i de nordiske systemer
- fælles nordiske EAN-koder.

Rehnberg opsatte tre mulige løsningsmodeller: 1) et fælles nordisk pant- system; 2) et nordisk *Clearing House*; og 3) samarbejde mellem nuvæ- rende nordiske pantsystemer. Det sidste ville nok være det mest effekt- fulde på kort tid.

Der er meget forskellige syn på, hvordan man håndterer spørgsmålet om pantbeløbet. Rehnberg var inde på nogle forskellige muligheder. Bl.a. at pantbeløbet altid er det samme i alle lande; at forbrugeren får det beløb tilbage som er gældende i det land han afleverer sin emballage i; eller, at der kommer en fælles nordisk pant på de artikler som er registrerede i et andet nordisk land inklusiv Tyskland (Slesvig-Holsten/Estland). De forskel- lige modeller har forskellige konsekvenser, f.eks. kan der være risiko for, at forbrugerne transporterer emballage til nabolandet, hvis panten er hø- jere, men denne risiko mente Rehnberg var meget lav.

Generelt blev det pointeret, at ideen med fælles nordisk pantordninger kommer fra et politisk pres, og at det er nødvendigt at holde opmærk- somheden på emnet, for at nå resultater. Den model man vælger at ar- bejde frem imod må være så enkel som muligt, og det ville i første om- gang være at få de eksisterende systemer til at snakke sammen.

Den endelige rapport blev behandlet på et fællesmøde mellem de tre ud- valg den 21. september 2010. På mødet deltog udover Jan Rehnberg også Bo L. Jensen fra Forbrugerrådet i Danmark. Dertil kom, at Danmarks Na- turfremningsforening havde sendt en udtalelse, eftersom de var forhindret i at deltage.

Jan Rehnberg bekræftede, at det findes tekniske løsninger, som vil gøre det muligt at inkludere drikkevareemballage i grænsehandelen mellem Danmark og Sverige, Finland og Sverige, Sverige og Norge samt grænse- handel med Estland og Tyskland indenfor pantordningerne i de nordiske lande. Det samme gælder taxfree salg på færger. Rehnberg understrege- de, at han ikke ser behov for et nyt nordisk system, men at løsningen kan

Nordisk Råd

A 1516/medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 10-00252-1

ligge i at knytte de eksisterende systemer sammen. Forskelle på pantbetaling behøver efter *Rehnbergs* mening ikke skabe problemer.

Nordisk Råd

Bo L. Jensen sagde, at ud fra et forbrugerperspektiv ville det være en fordel at have et system som kan klare grænseproblemerne.

A 1516/medborger

Danmark Naturfredningsforening forklarede i sin skriftlige udtalelse, at den årlige affaldsindsamling i den danske natur indikerer, at emballage i naturen er et voksende problem.

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

De tre udvalg besluttede, at Medborger- og Forbrugerudvalget skulle arbejde videre med sagen med udgangspunkt i det fremlagte forslag og de synspunkter, som fremkom på mødet.

J.nr. 10-00252-1

4. Udvalgets synspunkter

Medborger- og Forbrugerudvalget har et stærkt ønske om, at de nordiske lande skal kunne samordne de nationale pantsystemer. Udvalgets mål er, at man i hvilken som helst pantautomat i Norden skal kunne aflevere alle nordiske flasker og dåser. Sådan et fællesnordisk pantsystem ville være den bedste løsning for nordiske forbrugere og for Nordens miljø.

Medborger- og Forbrugerudvalget er samtidigt opmærksomt på, at erfaringen viser, at ingen pantsystemer skabes automatisk eller som produkt af et økonomisk marked. Der skal politisk initiativ og vilje til at etablere et fællesnordisk pantsystem. Den vilje har Medborger- og Forbrugerudvalget.

Et nordisk system skal udbygge de allerede eksisterende. De nuværende systemer er velfungerende, men begrænset, bl.a. fordi de udelukkende er kodet til nationalt genkendelige EAN-koder.

Forslagene er således at samordne og koordinere et enkelt og realistisk system, hvor de nordiske automater over en årrække omprogrammeres og kodes til at omfatte alle de nordiske koder for flasker og dåser.

For Medborger- og Forbrugerudvalget er det samtidigt vigtigt, at et nordisk pantsystem kan løse både grænsehindringerne mellem landene, problemerne med taxfree salg på færger, samt grænsehandlen med nabolandene. Derfor skal al drikkevareemballage, som produceres i Norden til taxfree salg ved grænsen eller ombord på færger pantbelægges.

Eftersom panten tilbagebetales til forbrugeren, giver det ikke anledning til konkurrenceforvridning. Tværtimod kan forbrugerne bidrage til et bedre miljø ved at købe drikkevarer med pant frem for udenlandske, som ikke kan returneres. Miljøbevidstheden i de nordiske lande er høj, og pant på taxfree salg ville understøtte denne miljøbevidsthed.

Samtidigt påpeger udvalget, at en vellykket nordisk model kunne medvirke til at fremme bredere europæiske og internationale løsninger med betydelig gevinst for miljøet og for forbrugerne.

5. Konklusion

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer,

at pålægge de nationale pantsystemer og administrative organer i samarbejde med branchen at finde en nordisk løsning indenfor tre år, som indebærer, at pant kan leveres over grænserne og at pant-automaterne indstilles til dette formål

at pålægge pant på de nordiske producenters emballage, som går til taxfree salg på færger og i nabolande som Tyskland og Estland

at der på sigt og i samarbejde med branchen arbejdes for en bred europæisk løsning som kan bidrage til effektivt genbrug og genanvendelse af drikkevareemballage i hele regionen

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at bidrage til en samordning af de nordiske pantsystemer, således at man i hvilken som helst pantautomat i norden kan aflevere alle nordiske flasker og dåser

Nordisk Råd

A 1516/medborger

Fremlagt af:
Medborger- og
Forbrugerudvalget

J.nr. 10-00252-1

Reykjavik den 2. november 2010

Anna Ljunggren (A)

Hans Wallmark (m)

Henrik Brodersen (DF)

Høgne Hoydal (Tj.)

Isabella Jernbeck (m)

Maarit Feldt-Ranta (sd)

Maria Stenberg (s)

Marianne Berg (v)
Marianne Berg (v)
Martin Kolberg (A), næstformand
Martin Kolberg (A), næstformand
Michael Letzschner (H)
Michael Letzschner (H)
Solveig Horne (FRP)
Solveig Horne (FRP)
Thomas Jensen (S)
Thomas Jensen (S)
Ulla Karvo (saml)
Ulla Karvo (saml)
Ville Niinistö (gröna), formand
Ville Niinistö (gröna), formand